

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1664

Tractatus VI. Optimè à Deo permitti peccata in hoc mundo, demonstratur:
ac propterea neminem iis turbari debere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13517

P A R S II.

*Respondetur dubiis quæ Diuina Prouidentia
solent opponi.*

TRACTATUS VI.

Vniuersa propter semetipsum operatus est Do-
minus ; impium quoque ad diem malum.
Prou. 16.

*Optimè à Deo permitti peccata in hoc mundo, demon-
stratur: ac propterea neminem iis turbari debere.*

P R O O E M I V M.

Actenus Diuinæ Sapientiæ inscrutabiles abyffos
contemplati fumus ; non eâ quidem fiduciâ
quod speraremus illam mente posse complecti,
fed vt ingentem opinionem quâ tantopere in-
digemus, de magnâ Dei Mente concipientes,
eius tandem Prouidentia acquiescamus. Iam
verò cum id etiam viderimus, infinitam illam neces-
sariam planè fuisse huic orbi rectè dirigendo, duo imprimis sta-
tui ; primò, nihil prorsus casu accidere ; deinde, capaces non
esse nos qui de rerum euentibus iudicemus ; ac proinde id so-
lùm nobis relinqui, vt rectè & quidem optimè omnia contingere
statuamus. Hoc verò cum iam animo fixum omnino sit,
certè, vt ante me dixisse memini, plurimæ posthàc rationes oc-
current, quibus vt Epictetus aiebat, facilè *in omnibus Deum apud*
homines defendam, detergamque querimonias omnes, quibus non
rectè de Diuinâ Prouidentia sentientes, fucum faciunt, verita-
tique

apud Ar-
rian. l. 1.
c. 16.

rique tenebras conantur aspergere. Ac imprimis illud quasi capitale occurrit, Dei Prouidentia si regerentur cuncta, certè non permittenda scelera, quibus & Dei gloria multum detrahitur, & mundus concutitur vniuersus. Hæc petra scandali, iis quibus statutum est ruere, seseque præcipitare. Verùm occurrere eis placet: Diuinitatisque acturus causam, ostendam imprimis, vltimum finem quem Deus in omnibus suis spectat actionibus, esse suam Gloriam, seu Diuinitatis suæ manifestationem. Vnde secundum liquidò elucescet: nimirum optimâ ratione ductum, scelera quantumuis grauiâ permississe, nullâque in re, Prouidentia suæ mirabilem artem præclarius ostendisse, quàm cum per ipsa scelera, gloria suæ, imò & hominum commodis, maximâ adiicit incrementa.

§. I.

Inculcatur iterum, omnia à Deo bene fieri, nosque capaces non esse, qui de rerum euentibus iudicemus, aut quidquam statuamus.

- I. **M**Aneat igitur illud fixum ratumque fundamentum, cui totam mentis nostræ, cogitationum, iudiciorumque machinam, tranquilla vt sit, incumbere necesse est: *Primò* quidem, nihil prorsus in totâ naturæ rerumque serie agi, quod non Deo destinante & dirigente agatur. Idque non temerè & prout casus fert, sed post infinita studia, omnibusque rectè expensis & perperis eum statuisse, quidquid mihi aliisque obuenit: eaque eò quò obueniunt tempore, eò locò, per eas ipsas personas accidere, mihi naturæque longè fuisse conducibilius. Quod quidem idcirco speciatim dico, quòd videam, cum rem ipsam quæ nobis accidit incusare non audemus, ne Diuinæ videamur refragari voluntati, tum verò modum circumstantiasque arrodere. Sicque conquerimur passim, petimusque; an tum omnino necessaria esset pluuia cum iter adornabamus? an tum omnino ægrotandum, cum religionis opera agitabamus animo? an tum morte dissoluendum matrimonium, cum res domesticæ prosperè incipiebant fluere? an tum vitæ fila incidenda filio, postquam plurimâ

*Omnia
quæ eue-
niunt, bene
euenire, &
bono mo-
do, iudicā-
dum est.*

rimâ educatus curâ & ære, in spem matris adeptâ surgebat dignitate: bella hæc differri an non poterant? aduersitatesque quas patimur, an non ab alijs, quàm ab his qui eas inferunt, poterant immitti? Infinitæ sunt eiusmodi nostrum omnium querimonia: de modò querimur, ubi rem ipsam improbare penitus non audemus.

*Quisquis
si persua-
deat nõ esse
capacis,
qui iudicet
quid sit
melius ne-
que repu-
publica,*

Ad hæc non aliud habeo quod reponam, quàm quòd sine circumstantijs, euentum ipsum non disposuerit Deus, neque circumstantias sine euentu. Rationes omnium perspectas qui habuerit, erit impofterum mihi Deus. Illud scio, à Diuinâ Mente in hunc ordinem cuncta non casu, sed summâ industriâ fuisse digestâ; cumque morbum, eam tempestatem, illud bellum, eam iniuriam, id genus mortis & non aliud, hoc tempore & non futuro quocumque, per hos homines & non per alium vllum mihi superuenire, fuisse conuenientius, & mihi naturæ, & me naturamque dirigenti Deo. Hoc fixum, hoc ratum sit. Hic sto, hic quiesco.

Aterum quò proiectam in diuinis consilijs diiudicandis petulantiam, audacemque temeritatem penitus frænem, imò infringam, est stupor imbecillitasque mentis meæ, tam cœcè in sententiam ferendam proficientis: cum nihil tam clarum sit, quàm quid sit modò melius, quid conuenientius determinare, nobis neque generatim, neque etiam speciatim esse possibile. Dic sodes, generatim naturæ quid sit melius, hodie pluere an non pluere? ventos & quidem hos, & quidem hæc vehementiâ spirare, an quiescere? quis hic loqui audeat, nisi cui tota natura penitus est perspecta, omniumque camporum animaliumque nota & expensa est necessitas? Quid conuenientius sit, morbis vexari ciuitates, bellis Rempublicam, cuius est id diiudicare, nisi cui id etiam notum est, qui demum morbos bellaque consequentur casus, & quidem longâ euentuum serie? nam morbos pestesque, plurima ciuitatibus bona consecuta sunt; multa etiam per bella in Rempublicam inuecta sunt commoda, quibus iam in pace, ad quam tamen tantopere anhelabant, sese carere, Belgæ cum hæc scribimus confitentur, & nonnulli etiam deplorant. Sic pax nonnunquam peior bello est; & victoriæ ingentes, victores ipsos sapissimè euerterunt.

Quid igitur tantopere clamamus? quid conquerimur? quid statuimus,

statuimus, quid decernimus miseri homunciones, quorum consilia tam aut nulla sunt, aut infirma? Certè vt rectissime monet Sapiens, *Cogitationes mortalium timide, & incerte providentiæ nostræ*. Vis scire cur timidæ? quia in tenebris sumus. Sicque nobis accidit, id quod concubiâ nocte in conclavi sibi ignoto, sine lumine ambulanti; omnia timet quia ignorat omnia; etiam tuta timet, quia nescit vbi figat pedem; & vt fixerit, nescit quid porrò deinceps sit. Ita nobiscum agitur, ne quidem harum, quibus inheremus, rerum circumstantias omnes perspicimus; quid deinde futurum sit ignoramus planè; timidæ igitur vt sint cogitationes hominum necesse est, *neque firmæ conceptiones eorum* vt habet Syriaca expositio. Non habemus vbi pedem figamus lapsus securi; idcirco, vt fert textus Arabicus, *Cogitationes mortalium sunt timores*, quidquid enim agis, semper de rei euentu timendum est. Amens sit certè, qui ignoto loco, in tenebris constitutus, sine duce, pro suo libitu quaquaerfus eum tulerit impetus, ferri vult; & tum fortè prolapsus, de ruinâ tamquam de iniuriâ sibi illatâ, apud obuios quosque conqueratur. Amentior, qui ducis omnia præscientis præcipitia, oblatam manum ferox auersatur, eamue cæcus planè suo nihilominus vult arbitrio moderari. Cæcus es, ô homo, qui cuncta diiudicare vis; præteritorum immemor, præsentium ignarus, futurorum ignorans; & tu iudicium de rebus fers, nec erubescis? stupidum te agnoscis, mentis lumine te captum scis, & necdum files? naturæ directori Sapientissimo, consiliorum omnium arbitro acutissimo audes obstrepere? Amens & ipse sim, si de hâc re pluribus tecum agam.

5. Verùm si tuis te in rebus, domesticâque familiâ contemplandâ acutiorem putas, tibi que saltem quid magis congruat arbitraris videre te; ad vnicum hoc quod modò interrogo responde, & eris mihi magnus Apollo. Filium hunc quem tanto studio enutris, aspice. Aspexisti? dic modò, vtrum conuenientius iudicas & magis è re tuâ, eum tibi superiuere, an à te mortuum efferi? quid hæres, quid stas? quin quod iudicas planè eloqueris? verùm quid isthæc te interrogo, quem iudicium sanum ferre non posse, certò scio? quis enim id rectè feret, nisi qui præsciat, futura filij, latura quid sit dies? verum id quidem est, valet ingenio, manu est promptus, valetudine admodum firmâ est;

neque domestica & priuata

est; matrī iam seni poterit esse solatio, & verò etiam adiumento. Fateor, sic est, poterit: at quid facturus sit, quis id scit? Quàm multos vidimus ingratiſſimos filios, immemores à quibus vitam hauserint, vitæ auctoribus interitum accelerasse? & pro his ipsis, cum in infantia ægrotarent, vota fecistis miseri iam parentes; pro his Deo, Diuisque supplices, preces anathemataque deuouistis: nihil non actum, ut barbarus hic vitam protraheret. En uiuit, uti uouistis; uiuit, sed in paternos maternosque luctus. Baculum hunc esse volebatis senectutis vestræ; baculus nunc est, baculum experimini; non quidem cui innitami, sed cuius immanes ictus, verum impios perferatis. Quis modo uobis est sensus? quod iudicium? cur tantopere pro tam immani vitâ estis deprecati? Nihil sane aliud proferre potestis, quàm obuium illud, Euenire hoc posse non credideram.

Hinc acquiescendū est rerum euentibus, quos impedire non est in manu tuā.

Hoc tantum ut fatearis uolo, quisquis tibi uideris sapere; sapias id si agnoueris, *Incertas esse providentias nostras.* Diudicare dum uolumus quid sit conuenientius, nihil iudicio, coniecturis agimus omnia, Proinde nihil à fundamento cui innitor dimotus, securus mei pronuntio, omnia conuenientius fieri quæ fiunt modò, quàm quæ melius fieri posse, possem suspicari. Proinde cum iam fruamur pace, quantumcumque multis sit incommoda, dico conducibilis esse iam carere bellis, pacisque bonis utcumque frui; cras si bellum ingruat, cras bellum præferam. Cum serenum erit cælum, illud præ pluuio approbabo; cum uerò Iupiter maduerit, madere debuisse clarè dicam. Dum spiro, dum uitā traho, eam mihi præoptabo; cum mors ingruerit, eam uitæ anteponam. Quâ tandem inductus ratione? unicâ hâc, quia omnibus rectè appensis, trutinatis, & expensis, tandem sic uisum Deo, qui uidet omnia. Hic non cæcutio, clarè id sic esse planeque perspicio. Ceterum in rationibus sigillatim examinandis cæcus sum, fateor: sed ducentem sequor, & quidem non cæcum Deum.

Hæc strictim dixi, sigillatim expositurus omnia. Id tamen iam generatim dicendum est, omnia ea quæ in manu nostrâ non est auertere, aut impedire, conuenientius esse ut nobis accidant. Nam impediri mortem (exempli causâ) à me non posse, id inde fit quòd Deus circumstantias omnes instrumentaque ita pro tempore, loco, & personarum conditionibus, disposuerit, ut euitari

rari non possit euentus ille, quem suis rebus, hoc est, vniuersitatis administrationi rectæ, iudicauerat expedire. Euentus itaque iste à Deo est : & hoc fatis est vt acquiescam.

§. II.

Vt autem plenè acquiescamus, iudicemusque omnia optimè fieri, ostenditur quod finis vltimus omnium actionum Dei, sit eius gloria. Hinc desumitur noua praxis gaudendi in rebus prosperis, quæ & aduersis conuenit.

8. **A**lterum tranquillitatis fundamentum, quodque adhuc vacillanti, dubitantiq; an conuenientissimo modo Deus exequatur omnia, planè satisfaciet; est, id sibi habere præstitutum; Finem vltimum quem sibi præfixit Deus, nullum alium esse, quàm Diuinitatis suæ honorem & Gloriam; quæ quidem in eo primò est posita, vt creaturas ratione præditas in æternæ salutis portum inducat: Deinde vt conuenienter totam hanc mundi machinam, quâ tanquam naui ferimur, in hunc finem dirigat prouidus Deus. Certè negare non possumus totam hanc cælorum, elementorumque molem humanis planè vsibus subseruire; neque adeo esse vt sint, quàm vt homini, secundum naturæ suæ necessitatem, bene sit. Non autem Deus vult homini, vt ei à creaturis cæteris bene sit, nisi quia præ cæteris omnibus, meliùs vult vt sit homini, non autem melius esset homini, nisi ad altiora destinatus foret homo à Creatore Deo. Si enim aliud futurus non est, quàm quòd nunc naturâ est, melius certè homini præ cæteris creaturis non erit, quæ & hoc quoque naturâ sunt, quod sunt. Verùm altiorem tibi, ô homo, dignitatem prouidit Deus: ad cælum duceris ô Natura, supra Naturam prouehenda; hoc tantum felix nomine, isthuc quòd duceris.

9. Ad hoc omnia collinant Dei studia; ad hoc orbium cælestium globos, ad hoc Solem, ad hoc tertiam, elementaque omnia conseruat, fouet & gubernat; non vt illa sint, sed vt tibi sint, tibi que seruiant. Sic nauclerus instrumentis suis inuigilat, nauis curam gerit, oblinat, firmatque, vela construit, expandit, ventos captat,

*Omnia
Deus pro-
per homi-
nem, homi-
nem verò
fecit pro-
pter gloriâ
suam.*

captat, gubernaculum tenet manu; non vt gubernaculo, naui, velisue bene sit, non quod ventis palcatur aut delectetur; sed quod vectorum, viatorumque bonum adamer, eosque in portum statuat inducere saluos & incolumes. Ita prorsus dicendum est; Deum totam hanc machinam curare, omnes rerum omnium vicissitudines obseruare, discutere, ordinare, tantum te o Mortalis in felicissimam illam patriam vt inducat; isthic a te summo suo gaudio, tuaque felicitate etiam summâ, totâ deinceps æternitate vt audiat magnificum illud, *Benedictio & claritas, Apoc. 7. & sapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & fortitudo Deo nostro, in secula seculorum. Amen.*

O admirabilem & nullis vocibus explicandam bonitatem & misericordiam! nescio sanè an non dicere debeam, nimis facilem tanti Numinis humanitatem! Humanus certè nimium est, etiam antequam homo factus sit Deus, humanus adeo vt homo factus fuerit, tantum vt homo fieret dignus Deo. Verum quid id Dei intererat, ab homine miserrimo laudari eum, quem *Astra* 10. *laudant matutina*, hoc est, Angeli in ipso mundi exordio pro Deo suo stantes, Numini semper grati quia felices, & felices quia grati? imò quid Dei magis intererat ab homine salutari, quam a minimo qui inter Arabiae deserta ignotus repit, angue aut vermiculo? Hic sanè vela contraho; vocem comprimo, & misericordiam generi humano præstitam quam non capio, supplex tacitusque adoro. Ita tamen est: Gloriam suam quærit Diuinum Numen: nam vt disertè Deus ipse apud Salomonem faretur *uniuersa propter semetipsum operatus est Dominus* adeo vt, quantum *Prou. 16.* video, circuli huius faciunt Deus, creaturæ cæteræ, & homo. A Deo namque prodire veluti e fonte creaturæ omnes, idque vt hominum commodis inseruient; homini autem præstitum est, vt laud Deum illò fructurus redeat; & hoc modo per hominem cæteræ creaturæ, saltem per obsequium homini præstitum, ad omni boni fontem Deum reuertuntur. Verum quò me tandem auexit

igitur rursus
scèdum est
omnibus
uentibus
qui à Deo
sunt, gloria

11. Illud iam ago, illud vrgo. Quod si omnia ad gloriæ suæ manifestationem referat Deus, gloriæque suæ sit prorsus auidissimus, quâ quæso ratione credam ego, non eum optimè, agere vniuersa; hoc est, eò modò qui ad gloriæ suam prouehendam maxime conducatur? Homines gloriæ cupidè, quod non semper ca-
moliatur

moliantur quæ maximè sunt honorifica ; id quidem est , quia non sciunt semper quid sit honestius, neque quæ sciunt, semper volunt, neque quæ volunt, semper possunt in rem deducere. At verò Deum video & scire, & velle semper, id quod honestius, id quod decentius, id quod famæ suæ est conducibilis. Et enim

Psal. 134. potest quidquid vult, *omnia namque quæcumque voluit fecit in celo & in terrâ.* Quid igitur hæreo ? quin id statuo, omnia optimò à Deo facta fuisse modò, eòque qui Dei Sapientiam famamque maximè proclamaret ?

12. Certè æquè facile est Deo serenare cælum quam nubibus obducere ; æquè facile pace totum orbem moderari, quàm bellis infestare ; æquè facile diuitias mihi tribuere, quàm premere paupertate ; eodem stat opere morbis corpus meum affligere, quò valetudinem conseruare ; neque vt me in viuis retineat magis laborandum est Deo, quàm vt è viuorum numero expungat. Cur igitur id iam facit Deus ? certè quia modò mors, modò vita, modò valetudo, modò infirmitas, modò bellum, modò pax, modò serena aura, modò pluuia honori eius propagando prouehendoque, sine villo dubio est conducibilior. Dubium autem omne tollit quòd sciam *Vniuersa propter semetipsum,* hoc est, propter gloriæ suæ manifestationem *operatum esse Dominum.* Manifestatio autem ista plena atque perfecta, tunc fiet, cum non in enigmate, sed facie ad faciem sapientissimam illam Mentem, eiusque consilia dabitur intueri.

13. At inquires, culpâ meâ stupiditateque propriâ mihi euenere plurima, quæ facile fuisset euitare : culpâ meâ pauper sum, culpâ meâ in morbum incidi. Ita sanè sit ; sed vt verbo vnico faciam satis, id scias, illam ipsam quoque quam agnoscis culpam, instrumentum fuisse Deo, quo te bonis tuis exueret, te verò infirmitate hæc opprimeret, quam eò tempore tibi iudicauerat expedire, suæque gloriæ promouendæ maximè conducere.

14. Atque hinc quidem pulcherrima sese praxis ratioque aperit, quâ tam in aduersis, quàm in prosperis gaudere quis possit solide, sibi gratulari. Arrideant sanè prospera, per me licet ; sed si verò solidòque gaudiò vis repleti, arrideant non adeò, quòd ex voto tibi fluant omnia ; placeant diuitiæ, non adeò, quòd tibi commodæ ; placeat valetudo, non adeò, quòd naturæ grata ;

Hinc ducitur
praxis quâ
in prosperis
solidè
gaudentur.

placeant dignitates, non adeò, quòd clarum te faciant omnibusque conspicuum; quàm quòd istis te bonis affluere Deo visum fuerit; adeoque te vsus fuerit tanquam instrumento, quò liberalitatem suam, diuitiasque demonstraret; te esse per quem suam pulchritudinem, industriam, mentis aciem, misericordiam, cæterasque perfectiones in suâ Diuinitate latentes quasi excudit, prælo exprimit, & tandem manifestam in lucem dat. Nam vt proximo Tractatu dicebamus *Ipse dixit & facta sunt.* Prout te Psal. 11.

*Quaque
Et in ad-
uersis gau-
diâ mentis
continua-
bit.*

Gratulare igitur tibi, non quòd ex voto tuo sis id quod es, sed quòd Dei arbitrio orique sis conformis; qui quidem hoc iam sibi gloriosum esse censuit, suauem, commodam, pulchramque per te, tanquam oris Diuini sobolem, vocem efformare. Et hæc sanè non vulgaris aut è naturâ petita gaudendi ratio est; Diuina est, supernaturalis est, ideoque firma & inconcussa. Si enim cum diuitijs abundas, ideò tantùm gaudes, commodè quòd sit tibi; certè paupertas cum ingruerit, mutata erit gaudendi ratio, adeoque & mutanda est animi affectio. At verò si hoc tibi placuerit, quòd pro suâ voluntate & arbitrio vocem, quàm voluit, per te Deus efformarit; sanè tum cum è dignitate quam obtinuisti, in minorem fueris redactus ordinem, cum diuitijs exutus, cum valetudine tentatâ conciderit pulchritudo corporis, gratiusque vigor emarcuerit, illico dices, Ah! mutata est vox Dei: rudior est modò, dimissior & asperior. Ita fit, tamen Vox eius est, *Ipse dixit, & factus sum id quod sum.* Certè non minus fistula, si ratione prædita sit, gaudeat, in altos si infletur tonos, quàm si in demissos; neque si in epitalamicos adhibeatur modulus, quàm si in lugubres lessos efformetur. Idem est os artificis quod applicatur, idem anhelitus qui inspirat tonum, eumque qui placuerit artifici, quemque nomini tuo & honori, pro variâ opportunitate locorum & temporum, magis iudicauerit expedire.

Instrumentum te crede, per quod Deus suam gloriâ manifestat.

Sic prorsus nobis agendum est, si semper gaudere optamus. Non id spectandum est quod sumus, sed per quem. Adeoque congratulandum nobis etiam in asperis, etiam in duris, etiam in humilibus, quòd simus instrumentum gloriæ Dei, hoc est, per quòd voluntatem suam mundo manifestat. Igitur in omnibus *fit nomen Domini benedictum ex hoc nunc vsque in seculum.* 16. Psal. 111.
men

men Domini, hoc est, fama Dei & gloria Dei euulgetur totò profus Vniuersò; *ex hoc nunc* id est, ab hòc quò nunc premor morbò, ab hâc quâ nunc premor calamitate, in omnem retro æternitatem. Ah! quanto solatio id fuerit, id si quis secum perpendat, instrumentum sese esse, quò gloriam suam Deus faciat manifestam! & quamuis modò leniter, modò asperè, modò lætè, modò lugubriter, modò clarè, modò obscurè, modò altè, modò dimissè inflat; semper tamen modulatur, prout gloriæ suæ declarandæ maximè sciuit conuenire.

17. Atque inde mentis nostræ quies turbatur, quod finem hunc, quem sibi Deus proposuit, non agnoscimus, sed potiùs interuertimus. Eodem in opere spectat Deus gloriam suam, tu commodum tuum, tu gloriam tuam, tu dignitatem tuam; omnia adè ad proprios, tibi quæ à te ipso præscriptos fines deriuantur. Ergo quid mirum si turbentur omnia? in alia profus abitis, Tu & Deus, in diuersa funem trahitis. *Quis autem restitit ei, & pacem habuit?* quis vector pacem habuit qui nauclerum non sequitur, aliumque quam ipse atque aliò trahit funem? certè pacem habiturus es nunquam, nisi hoc tibi placuerit, quod summo machinæ totius placuit Magistro. Commodum tuo studet, sic tamen vt non negligat gloriam suam. Vtrum tu præferendum iudicas? An non bona, sancta, & iusta est Dei voluntas, nisi quando tibi fuerit commoda & iucunda? aut tu vis Deum velle, sibi id honori vt ducat, quod tibi maximè est commodum? Audi Augustinum, *Voluntas Dei est aliquando vt sanus sis, aliquando vt egrotas; si quando sanus es, dulcis est voluntas Dei, quando autem egrotas, amara; non es recto corde, quia non vis voluntatem tuam ad Dei dirigere voluntatem, sed contra.* Quod sanè profus est absurdum. Sanctissimæ autem Voluntati Dei si tuam interponis, imò & opponis, iam non te finem à Deo sibi præstitutum, sed propria nescio quæ emolumenta sectari, manifestum est. Illud enim indubitatum est, vltimum & quò tandem diriguntur omnia, esse manifestationem Gloriæ Dei.

*Neque tu
modò ma-
nifestauit
gloriæ Deo
præscribit.*

Aug in
psal 35.

§. III.

Hinc ostenditur, bene à Deo peccata permitti. Primò quidem quia gloriosius Deo; à creaturâ libero arbitrio pradiâ, liberè, quàm ab aliis necessitate sibi obediri.

Obicitur multa mala esse in mundo & præsertim peccata, quæ non sunt ex gloriâ Dei.

HÆc si ita prorsus sint, inquires, gloriosumque se in omnibus præbere desideret Magnus Deus, cur igitur tanta mala orbem hunc occupant? an hoc directori omnium potest esse honorificum? morbos, venena, rerum interitus, certè mala videntur esse, aut saltem non adeò bona, ut quis de iis à se inuectis gloriari meritò possit, neque verò in cælestem patriam ea admittentur, quòd saltem non sint bona. Adde; quis rectè administrari iudicet hanc Rempublicam, in quâ pessimo cuique ad summas dignitates, diuitiasque pateat via, probis occludatur? cur illi diuites qui diuitiis sunt abusuri; hi egeni, quibus pecuniæ, virtutis liberalitatisque futura esset materia? Denique si gloriam suam spectat Deus, sanè gloriosum non est, passim imperia eius excuti, pessumdari, violari; nisi quis etiam dicere voluerit, homicidia, adulteria, blasphemias, idololatriam, veneficia, atque his peiora, ad gloriam illius conducere, qui nullò negotiò tanta scelera poterat euitare. id si ita sit, melius certè est peccata esse, quàm non esse; atque adeò non peccat qui peccat, facit enim id, quod esse melius est.

Ostenditur melius fuisse ad manifestationem Gloriam Dei permitti peccata.

Multa hinc simul congeruntur, quæ paulatim enodabimus. Ultimum nunc, quodque Diuinæ Prouidentiaæ ofores maximè semper vrgent, iam aggredior. Et ut responsio sit manifestior, illud iam moneo, longè aliam esse quæstionem, meliusne sit, in rerum naturâ esse scelera aut non esse, aliam verò, meliusne sit permitti scelera nec impediri, an neutiquam permitti. Certum id est, melius fore Vniuerso, si nulla fuerint omnino peccata, nec quidquam quod æternæ legi obstrepat; at verò id etiam certum esse aio, melius æterno legislatori fuisse, peccata permittere, nec omnimodis cauisse, ne legi suæ contrauenire quisquam posset. Hoc quidem sic fiet manifestum.

Ratio prima est quia

Primò enim, ad Gloriam Dei conducibilius fuisse aio, creaturam

turam aliquam inter corporeas (puta hominem producere, quæ libero prædita arbitrio, posset agere quod præcipitur vel non agere, obedire Deo, aut si vellet imperia detrectare: ac proinde quæ peccare si vellet, posset; posset nihilominus etiam non peccare. Hoc si planum fecero, etiam gloriosius esse Deo peccata permitti, fiet illico manifestum. Iam verò, non id ex eo probò capite, quòd longè oprobrius sit homini ipsi, libero præditum esse arbitrio, ac proinde peccare posse, quàm si omnis peccandi facultas ei prorsus fuisset adempta. benefaciendi namque necessitas, & malè agere non posse, vt summum, feliciorum fortasse fecisset hominem, meliorem autem nullo modo, nec verò etiam meriti alicuius laudisque capacem. Nulla enim laus ex eo promanat opere, quod necessitas exprimit: neque quidquam honoris præmiiue meretur Sol, quantumcumque magnis quos exhaurit quotidie laboribus; quia quod agit, sic agit, vt id non agere minimè possit. itaque nihil laboribus illis debetur; non enim tam agit quàm agitur. Laude verò tantum dignus est is, *Qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit. Quis est hic & laudabimus eum; fecit enim mirabilia in vitâ suâ;* vt apud omnes in comperto est. Melius itaque homini est posse peccare & non peccare, quàm tantummodo peccare non posse. Verùm, cum iam non quid homini melius sit, sed quid Deo ipsi gloriosius sit spectem, hanc in alium locum differo disputationem. Istud iam agendum est.

gloriosus est Deo, obsequium ei præstitit à creaturâ quæ libero arbitrio, quàm quæ necessitate ei inservit.

Eccl 31.

21.

Nemo certè id mihi negauerit, multo gloriosius esse, Principem obsequio suo libero homines habere addictos, qui sponte suâ, Principique placendi studiò eum comitentur, eius imperia nutusque excipiant, quàm si non nisi mancipiis stipatus in publicum prodeat, iisque adhuc ferro colligatis, ne si Principis latera nolint claudere, obsequium tamen debitum detrectare non possint. Atqui mancipia quæ suos nutus, non voluntate, sed necessitate obseruarent, habebat Deus infinita; omnes videlicet ratione carentes creaturas. Sic sanè Sol, Luna, Cælorum Terræque orbes *Faciunt verbum eius, fateor,* sed necessitate compellente faciunt. Ab eiusmodi ergo mancipiis satis superque prospectum cum esset Diuinæ aulæ, an non id etiam Maiestati tantæ debebatur, vt eos haberet subditos, qui sibi sponte suâ voluntariè se suaque subiicerent? Ita planè. Quod si id est, iam certè est

est euidens, honestius longè Deo fuisse Angelos, hominesque creari liberò prorsus præditos arbitriò, quique se Deo subdere si vellent, possent, possent etiam nolle se subdere. horum enim obsequium liberum cum sit, longè ei cui præstatur, est honestius, quàm quòd ab inuito per vim, aut etiam necessitate à ratione carentibus creaturis exprimitur.

Alterum est, quòd præclare virget Augustinus his verbis. *Qui- bus autem videtur sic hominem fieri debuisse ut peccare nollet, non eis displiceat sic esse factum, ut non posset peccare si nollet. Numquid enim si melior esset, qui non posset peccare, ideo non bene factus est, qui posset & non peccare? Aut verò usque adeo desipiendum est, ut homo videat melius aliquid fieri debuisse, & hoc Deum vidisse non putet: aut putet vidisse, & hoc Deum facere noluisse: aut voluisse quidem, sed minimè potuisse? Auertat hoc Deus à cordibus piorum.* Expendenda hinc verò sunt ea Augustini verba *Qui posset & non peccare.* Si enim sic creatus homo esset, ut non posset non peccare, procul dubio peccata commissa non homini, sed hominis conditori verterentur vitio & dedecori. Iam verò ab eo perpetrantur, qui cum peccat, *possit & non peccare:* id sanè non ex Dei mente fit, sed ex peruersitate eius, qui licet malè, liberè tamen prò suo peccat arbitrio. talem verò condi hominem melius erat, quia Deo gloriosius talem sibi obsequi, qui excutere quæ posset, non inuitus accipit imperia, & libens paret.

Tamen demus id sanè, melius futurum homini, peccare si non posset; an idcirco melius est illico, non esse in rerum naturâ hominem peccare qui posset? Sit sanè aurum argento præstantius; an hinc rectè concludes tu, melius fore si argentum non esset? an non conducibilis est & aurum esse, & argentum naturæ non deesse? aut quia argento aurum est pretiosius, idcirco argentum credis aurum quoque fieri debuisse? Id sanè non dixeris nisi valdè abs re. Nam hoc si dederis, in promptu est quod reponam; dicam enim & ferrum, argento vilius, in auri massas debuisse conformari: neque minus verè terram omnem, aquas, aëremque, non nisi solidum auri corpus esse debuisse, quia his omnibus melius est aurum. Quis verò id dicet, nisi cui natura ipsa exosa est, quique interitum optat orbis vniuersi? Aliud igitur est afferere aurum præstare argento, & illud hòc esse melius, aliud verò melius esse argentum non esse. Aliud quoque est hominem
saltem

22.
O. Aug.
2. contra
aduersa-
riū legis
c. 14.

23.

saltem aliquem, meliorem fore qui peccare non posset; aliud plane, melius non esse, hominem existere qui peccare cum possit, possit etiam non peccare.

24.
D. Aug.
l. i. de
Gen ad
sic 8.

Acutè rem hanc vrget Augustinus, obtrectatoribusque occuldit os. *Cum equare volunt genera bonorum, inquit, numerum minuunt; & inmoderatè augendo vnum genus, alterum tollunt. Quis enim hoc audiret, si diceret, quoniam excellentior est sensus videndi quam audiendi, quatuor essent oculi, & aures non essent? Ita si excellentior est creatura que Deo subditur . . . quis rectè intelligens dicat, talis esset ista qualis illa: nec videat se nihil aliud dicere, quam non esset ista, sed solum esset illa?* Præclare hæc vt solet Augustinus. Enimuerò, vt nobilissimum corporis membrum oculus sit, auribusque longè excellentius, quis tamen rectè dixerit, non melius esse corpori ab auribus simul & ab oculis, quàm si sine illis, quatuor oculos circumferret? nam si hoc vrges; vrgebo & ego, omnia corporis membra adeoque corpus totum quantum est, non nisi oculum esse debuisse; quod nimis profectò est absolum: cum id satis constet, humani corporis admirandum artificium, ex tantâ membrorum diuersitate, & mutuâ coniunctione existere.

25.

Neque vero de magno mundo aliter quam de microcosmo philosophandum est. Certè tanta creaturarum varietas, artificis industriam, artem, maiestatemque maximè commendat. Hæc verò inter cæteras præstantissima est diuersitas, quod tam varia, modisq; tam variis, Diuinitati à creaturis præstentur obsequia. Ab inanimatis enim & ratione carentibus, necessariò; à dæmonibus & supplicio æternò damnatis, quasi à reluctansibus mancipiis per vim coactionemque dum seruitur; ab Angelis felicibusque animabus, vt potè, in gratiâ confirmatis voluntariâ quidem agnitione adoratur, sic tamen vt peccare non possint: ab Homine denique in terris constituto, eius imperia legesque sic obseruantur, vt ea nihilominus libero vndequaue arbitrio possit excutere, obedientiamque denegare. An non hæc præclara sanè, gloriosaque magno Deo, sibi deseruientium est varietas? an non ea Maiestatis est euidentis illustrisque commendatio?

Quatuor
creaturarū
diuersis
modis Deo
obsequen-
tium gene-
ra.

26.

Quod si ita est, varietatem hanc nē tollat, numerumque ne minuat, vt rectè Augustinus, dum genus alterum sibi deseruientium auget; necesse sanè fuit peccata permittere: ne dum libero

vim infert arbitrio, & naturam mutet, & gloriam sibi adimat, quam ei dat liberè deferuentium species & multitudo. *Quamobrem* vt D. Dyonisij verbis vtar, *vanum sermonem plurimorum nequaquam approbamus, qui aiunt Diuinam Prouidentiam, nos vel inuitos ad virtutem debere impellere. Nam non est Prouidentie, naturam violare. Quamobrem tanquam Prouidentia, que natura cuiusque conseruatrice sit, libero motu peditis vt liberè se mouentibus, & vniuersis ac singulis modo quodam vniuerso ac cuilibet proprio, prospicit (in quantum eorum quibus prouidetur natura capit) vniuersæ atque omnigenæ Prouidentie beneficia, que cuique pro captu suo dantur: ita ille.*

D. Dyon.
l. de Diu.
nom. c. 4.

Atque hinc ad secundam propositæ veritatis demonstrationem gradum facimus. Nam præterquam quòd gloriosius Deo sit, creaturas esse peccare quæ possent, vt euidenter ostendimus; istud adhuc longè profectò gloriosius, quòd quemlibet hominem suæ relinquens naturæ & arbitrio, & verò etiam peccata sceleraque sic quæsi tacitus permittens, ijs ipsis tamen summâ dexteritate vtatur gloriæ suæ studiosus Deus, vt præstitutum sibi scopum assequatur, maiorem videlicet gloriæ suæ, nominisque manifestationem. Sic nempe summa nauiculariæ artis est, non quòd nauis gubernator, ventos pro suo libitu componat, septentrionalemque meridionali mutet pro vt res fert & necessitas; hoc enim non est nauclerum agere: sed ventis vt, prout indito sibi feruntur impetu, velaque velificationi obtendere, sic vt aduerso etiam vento cursum sibi præstitutum promoueat, hæc demum naucleri gloria est, quæ tota in artis suæ manifestatione exercitioque consistit.

27.

Deinde gloriosius est Deo, peccata permitti: quia per ea ipsa gloriam suam amplificat, ostendendo nimirum longè plures perfectiones suas, quam si peccata nulla fuissent, aut esse potuissent.

Secunda
ratio, quia
peccata v-
sua est

Magnus sese hinc mihi aperit dicendi campus. Stringenda tamen erit oratio, ne diffluat. Verùm id quidem est, posse Deum, vt rerum omnium conditorem & arbitrum, naturæ legem

28.

legem ponere, eamque inflectere, innouare, atque etiam inu-
tere. Ignis vt madefaciat, caloreque vt aqua absumat omnia,
hoc verò in eius manu est, fateor. At illud etiam video, quòd
cum summa Dei vt creatoris laus sit, omnia condidisse prout
sunt, diuersitatemque tam variam rebus induxisse; certè non
minorem esse laudem ea conseruare quæ rectè facta sunt; sum-
mam verò artem esse gloriamque Directoris Dei, naturâ non
immutatâ aut refractâ rectè debitèque vti.

Deus, vt
benefaceret
homini.

29. Fateor itaque nihil obstitisse quò minus hominem crearet
Deus, qui prorsus peccare non posset. Verùm tum non hanc
naturam humanam condidisset, non hâc, inquam, arbitrij quâ
nunc pollet libertate præditam. Et tamen hanc esse voluit; hanc
certè condidit, & quidem quòd hanc rationibus suis, hoc est,
gloriæ prout modò ostensum est, iudicauerit expedire. Libe-
ram ergo naturam humanam conseruet necesse est, ne pænitu-
dine quasi ductus, creationis primæ videatur opera retractare.
At verò, id etiam ei qui summè bonus est incumbit, mala cum
sint peccata, ita hominis actiones instituere, vt licet possit, ta-
men liberè non peccet; aut si peccat liberè quidem sed malè,
malis ipsis benè vti.

30. En modò, vt verumque præstiterit sapiens & misericors Deus.
Infirmitatem naturæ, præsertim iam corruptæ, exhortationibus
internisque afflatibus firmat; minis propositis, conscientiaque
stimulis audaciam comprimit, & deterret à scelere; præmijs
longè maximis ad obsequium sibi præstandum allicit; interio-
res etiam gratias, quæ supra naturam cum sunt, naturæ tamen
ægritudini medentur, summâ liberalitate omnibus singulisque
distribuit & peractis omnibus, *relinquit hominem in manu consilij*
sui, vt agat prout vult, rectè an perperam, id quidem in manu
eius est.

Eccl. i.
Tract 4.
& 5.

31. Verùm cum in tertiò quem exposui sapientiæ suæ volumine,
conditionalium inquam *Scientiâ*, illud certò cognouisset, homi-
nem *si in manu consilij sui relinqueretur*, pessima initurum consi-
lia; & verò etiam in secundò, *Scientiâ* nempe *Visionis*, nequid-
quam homini tot præstita beneficia, nequidquam tot gratias
fuisse impensas videret; quin etiam scelera per summam impu-
dentiam, effrenemque libertatem peracta & perpetrata iam as-
piceret; tum verò omnes Diuinæ Mentis contraxit neruos (sit
verbo

verbo venia) vt ea ipsa scelera per summam iniuriam contra se commissa, præter rebellantis naturæ opinionem, in summam sui nominis cederent æstimationem & gloriam.

Rideo itaque Diuinæ Prouidentia obrectantium cauillos & dictoria, quasi peccata quod permittantur, Deo vitio verti possit; cum nusquam magis Diuinæ Prouidentia ratio & sibi constet, & verò etiam fiat manifesta, quàm cum per scelera & per summum nefas impetita Dei gloria, ab ipsis quibus impetitur sceleribus, sumpserit incrementa. Hæc artis summa est, hæc summa gloria, gloria suæ per contraria velificari. Nam vt disertè verèque Augustinus: *Non enim Deus omnipotens (quod etiam infideles fatentur, rerum cui summa potestas) cum summo bonus sit, vlllo modo sterneret mali esse aliquid in operibus suis, nisi vsque adeo esset omnipotens & bonus, vt bene faceret etiam de malo.*

32.

D. Aug.
Enchir.
c. 10. & 11.

Omnipotens cum esset, quid ni peccatis potuisset intercedere, eaque præcidere? quid ni præstare posset, peccare homo vt minime posset? Verum hoc non erat Prouidentia, quam rectè, vt vidimus, D. Dionysius vocat *Naturæ cuiusque conseruatricem*. Libertatem hanc, quam obrinet homo vt peccare possit, tollere, non est naturam gubernare, sed destruere: naturam verò destruere, Omnipotentia id quidem opus est, non Prouidentia. Videte nunc igitur Prouidentiam Omnipotentis Dei, qui quod destruendum non esse rectè statuit, statuit id esse rectè ordinandum. Cum enim peruersas hominum mentes voluntatesque quasi ventos aduersos cerneret contra se insurgere; vt peritissimus Gubernator, naturæ cum statuisset nullam inferre vim, vela obliquat, proram obtorquet; hoc est, omnia Diuinæ Sapientia suæ decreta sic ordinat, flectit & inflectit, vt ea ipsa rebellantis naturæ peruersitas, gloria suæ promouendæ prorsus inseruiat. Et sic, vt rectè Augustinus, *Propterea Diuinæ Prouidentia ista dispositio tribuenda est; non quia peccatores facit, sed quia ipsa ordinat cum peccauerint*. Ordinatur igitur quæ permittit peccata Deus. Verum quem in finem ordinat? certè ad ostensionem gloria suæ, & quod magis mirè, ad maius etiam peccatorum bonum. Vtrumque sic expedito.

33.

D. Aug. in
Psal. 7.

Ratione
peccati de-
creta est
mors Chri-

Primò namque, simul-atque peccata visa sunt exsurgere, quibus Diuina Majestas nimium quantum erat irritanda, illico Dei misericordia excitata est, tum ad satisfaciendum Iustitiæ secundum

34.

dum

dum omnem iuris rigorem, quod procul dubio irritata Majestas exigebat; tum etiam ad parandam commodissimam humano generi per peccatum lapsu medicinam. Cum verò omnibus Sapientia suæ euolutis libris, commodiorem modum non inueniret, quam si Filius Dei homo fieret, Incarnatio ipsa tandem præuiso peccato decreta est, prout probabilior Theologorum fert sententia; Sanctissima Virgo decernitur futura Mater; & ut tanto Filio foret digna, ab originali labe eximitur: statuitur mors Christi, exhibentur merita morientis Dei, expenditur

ad Phil. 2. obedientia per quam factus est obediens, usque ad mortem, mortem autem crucis; Christi merita, satisfaciendo peccato oblata, acceptantur ab irato Deo: moritur ergo Homo-Deus, seque holocausti instar totum subiicit, offert atque immolat in arâ crucis innocens victima; atque hęc pactò maior longè ad gloriam Dei per peccatum facta est accessio, quam si numquam peccasset temerarius Adam. Illud enim certum est, maioris meriti, gratiosioreque apud Deum Patrem fuisse solum illum actum vltimum & vnicum, quo sese illi subiecit moriens Christus, quam omnia omnium hominum Angelorumque totâ æternitate futura obsequia, simul sumpta, & in vnicam contracta actionem. Neque rursus omnia omnium hominum scelera, tantam iniuriam Deo Patri inferre potuerunt, quantum gloriæ is vnicus, pro peccato morientis Christi actus offenso Deo attulit. En ut per iniurias, suam gloriam Deus non repararit modò, sed & auxerit. Neque tamen idcirco dicas benefecisse Adamum peccando: præuaricator fuit, iniurius fuit, & rebellis: sed felicitatis nostræ fuit, in talem Deum quòd inciderit, qui ut præclarissimè Augustinus, non sineret esse mali aliquid, nisi usque ad eò esset omnipotens & bonus, ut sciret bene facere etiam de malo. Neque vulnus ideo malum esse desinit, quod in peritum medicum læsus inciderit, facilemque medicinam.

si, quâ nihil omnium gloriosius Deo Patri fuit.

Ratione peccati plura attributa Dei manifesta sunt mundo.

35. Deinde si gloria Dei in eo posita est, ut perfectiones suas mundo manifestet; nihil enim aliud est gloria, quam clara cum laude notitia, ut rectè cum Philosopho D. Thomas; certè præclarissimas perfectiones, attriburaque celeberrima Deus fecit manifesta, occasione ex peccatis sumptâ, quæ tamen si homo peccare non potuisset, aut numquam si peccasset, mundo commendare minimè potuisset.

Primò

Primo enim mandata ferendo, & hominibus dicendo ius, ostendit Legislatorem summum esse se, penes quem omne ius, omne imperium; & cui fas sit mandare, statuere, prohibere, aut etiam licitum facere & permittere cuncta pro arbitrio. Certè Legislatoris partes agere non potuisset, si non is fuisset homo, parere qui posset & non parere, atque adeò peccare si vellet posset, & si nollet posset etiam non peccare. Quæ enim leges ferri, aut quæ mandata dari possunt saxo & lapidi, si legem strictè accipias, & non per metaphoram aut accommodationem?

Secundo Iustitiam Deus ostendit; vindicatiuam quidem, cum nocentes punit, Commutatiuam autem cum bene merentibus præmia elargitur. At verò, quid tandem puniendum erit, ubi nemo poterit peccare aut legem infringere? & quæ præmia erunt danda, ubi ea mereri nemo poterit? aut quomodo quis merebitur, ubi ita productus est, ut non possit non agere quod vult Deus? An Solem quidquam mereri, iure quis dixerit?

Tertio ut strictim multa dicam, infinitam ostendit Longanimitatem & Patientiam toties offensus Deus, cum non illico rebellem hominem castigat & perimit; Mansuetudinem, cum eum sceleris commissi admonet, & ad reconciliationem ineundam etiam inuitat; Misericordiam, cum toties tamque liberaliter scelus fatenti ignoscit; Amorem infinitum, cum inimicos etiam, sibi que tam iniurios vltro complectitur: sic ut longè amabiliorem humano generi se præstiterit, postquam ab eò tam grauitè & tam pudendis modis est offensus. Hæc omnia, tam Diuina tamen, Deoque tam gloriosa attributa, in ipsâ Diuinitate latere debuissent, nisi peccata hominum, ea ipsis etiam fecissent peccatoribus manifesta. Taceo nunc Passionis Domini- cæ emolumenta longè maxima, gratiarum augmentum, imò & ipsius Beatitudinis, quæ multò iam maior erit, multò excellentior, multò etiam Christo gloriosior, quam si peccata numquam fuissent, aut Christus non propter peccata, sed ad gloriam caelestem homini promerendam, Adamo non peccante (quod quidam facturum sentiunt Theologi) carnis nostræ mortalitatem induisset. Ecce, ut Sapiens Deus per ipsa peccata Gloriam suam extenderit, & benè sciuerit facere etiam ex malo, malum benè permittens, quod rectè nouerat ordinare.

§. V.

Melius est peccata à Deo permitti, quia Deus iis utitur etiam ad bonum & utilitatem hominum, quæ summa Dei ars est & gloria.

39. **Q**uid, quòd Deus peccata sceleraque, quod secundò locò dicendum erat, etiam ad maius hominum detorquere nouit bonum, vt rectè Diuus asserit Dyonisius: *Quin etiam ijs qui mali euaserunt, ad ipsorum aut aliorum priuatam vel communem utilitatem Prouidentia benignè utitur.* Ita ille, & sanè rectissimè. Certè plurimis ad sanctitatis augmentum, peccasse profuit. Ex perpetrato enim scelere, maximo Dei dono, maiorem concipiunt fragilitatis suæ notitiam, impotentia agnitionem, maiorem tandem submissionem mentis, nimium ante hac efferæ & superbæ. Rursus, teneriori feruntur amore erga Deum, cuius benignissima viscera, misericordiamque sunt experti. Neque verò dubitandum est, quin lapsus licèt grauissimus negantis Petri & Magdalenæ dissoluti mores, maioris fuerint sanctitatis exordia, amorisque erga tam benignum Dominum incitamenta; cuius erga se charitatem tam eximiam, tamque supra id quod sperari poterat excellentem, numquam nisi peccassent, fuerant experturi. Et hæc quidem & alia multitudine infinita, per peccatum, homini scelerum pœnitenti, procurat Deus.
40. At verò si præfractè iis inhæreat peccator, neque respiscat; tum verò iustitiæ ostendendæ erit materies, vel supplicijs deo-æternis, vel etiam in hoc mundo iustitiæ exempla mortalibus daturus, si summo sic visum fuerit Legislatori. Et sic Prouidentia omnia benè dirigentis ordinem peccator non effugiet, semper futurus mortalibus terror, vt supplicijs respiscant alienis, ne in manus Iudicis & vindicis incidant, quem Legislatorem non sint reueriti & contempserint.
41. Denique prospiciens Deus, quod nec bonitate quam hominibus præstat, nec supplicijs etiam alienis, permouenda foret præfracta multorum hominum malitia & impudentia; mirâ sanè industriâ & consilio prorsus Diuino, eâ ipsâ utitur vt quod ipsis nocet ad supplicium, alijs saltem profit ad virtutis sanctitatisque

*Peccata
multis
causa sunt
maiora
sanctitatis.*

Sunt obiectum iustitiæ Diuinae.

Sunt occasio multarum virtutum excendarij.

tatisque eximium incrementum. Infinitam enim subministrant bonis iustisque virtutum exercendarum fegetem maleolorum scelera, quarum sine malitiâ alienâ, nulla aut tenuis admodum fuisset copia. Res in confesso est. Si scelera non permisisset Deus, qui tandem in orbe fuissent tyranni? admodum nullus. Certè iam innumeris Ecclesia triumphans caruisset Martyrum præclarissimorum agminibus, quorum sanguis & vulnera, nihil aliud sunt quam Ecclesiæ trophea & triumphii. Quid, quod si desint scelera, ne Christo quidem mors vniquam fuisset illata, triumphorum omnium basis & origo?

En vt in omnibus gloriæ suæ, suorumque vtilitati promouendæ inuigilet industrius Deus! Peruersitatem peccatorum, non vult, execratur quin imò & detestatur. At cum obtigerint, illis vtitur, & in bonum alterius dirigit, quod ab altero peccatur, Vbi nunc forent merita Stephani, vbi palmæ Laurentij, vbi infinitorum Martyrum coronæ, si non sint perfidi Iudæi, si Neronæ, Diocletianos, aliosque Barbaros tyrannos non ferat effera imperandi cupiditas? Vbi Virginum constantia, si nulla sit perditorum hominum libido? Vbi inuidia infinitorum hominum patientia, si nemo iniurius, qui eam exerceat, nullus qui calumniam ingerat, nullus qui famam contra fas attrectet, nullus qui bona iniustus inuadat, nullus qui citra ius imperet, nullus qui fastuosè nimium dominetur? Certè præcisa est infinita virtuti materies, maximaque Deo gloria subtrahitur, quam ex virtutum heroicarum actibus, à suis clientibus per tot fastidia generosè exercitis, consequetur, dum eius obsequio tantâ constantiâ inhæretur.

Fatere tandem ô homo quisquis es, qui que de rectâ Dei Providentiâ sinistri quid suspicabare, nullam te querimonijs tuis rationem posse obtendere; neque quidquam tibi stomachum mouere posse, eorum quæ malè toto passim geruntur orbe; ne peccata quidem maxima permitti, dolere debere te; frustra que esse honorem iniuriamque Dei, dolori tuo quod præendas. Nam vt dilucidè sapienterque D. Augustinus, *Deus naturas creat bonitate, & voluntates ordinat potestate; vt in eis nulla sit que ab ipso non sit; in voluntatibus autem, nulla bona sit cui non præsit, nulla mala sit quâ bene vtî non possit.* Imò, si Augustino quidquam licet adicere, quâ non bene semper vtatur, vt modò ostensum est.

Quod

42.

43.

D Aug. l.
8 de Gen
ad litt.
c 23.

*Itaque et
tu peccata
aliena to-
lera, pro ut
ea tolerat
Deus.*

44. Quod si igitur peccato peccatoribusque succenseas Diuini honoris ductus zelo, rectè id quidem; facis id quod ratio, Deique offensi amor iure exigit. Verùm ne turberis animo, neque te honoris Diuini magis cupidum præsta, quam Deus ipse sit, honoris sui tamen niniùm quantùm appetens. Patitur ille scelera, patere & tu: si non vindicat, differt vindictam, vt mansuetudine peccatores ad pœnitudinem alliciat, aut vt castiget luculentius. De suppliciis sollicitus ne sis, *Mibi vindicta, & ego retribuam*: ita de se, & pro se loquitur Deus ipse.

ad Rom.
11.

45. Interim age prout agit Deus. Magnâ cum tranquillitate, vniuersa quæ toto orbe committuntur scelera conspicit, semper immotus, semper quietus. Impedire ea conatur; si hoc non assequitur, scelera patienter fert: semper enim vtcumque res ceciderit, peccet homo an non peccet, videt id rationibus suis obesse minimè posse. Ita prorsus tibi agendum est. Vt quid enim te modò blasphemix in Deum coniectæ, modò furta, modò rapinæ, modò extorta lucra, modò falsimonia, modò homicidia, modò adulteria, modò vagæ libidines, & quæcumque demum commissa tantopere perturbant scelera? quid ex perturbatione illâ percipis vel rei vel spei? Quòd si ea impedire & corrigere in manu tuâ est, age manum appone, sed citra tumultum, citra animi perturbationem. vt quid enim tantopere angeris, si scelerum quod detestaris, modum ponere tibi in promptu est? Quòd si autem ea vel tollere omnino, vel ne serpent longius impedire in te non est; scias ea omnia à Deo permitti ad Gloriæ suæ manifestationem, nihilque à te requiri quàm vt & tranquillus videas, & emendare quæ non possis, feras, quia fert Deus. Omnia suis cursibus moueantur, & prout fiunt fiant.

*Et si possis,
impedi; im-
minuè,
scias ad
manifesta-
tionem glo-
riae suæ à
Deo per-
mitti.*

46. At verò, inquires, malò meo malus est ille, sceleratus est meo impendio, meæ res agitur malè cùm sic agitur: malo meo iniustus est Iudex, malo meo calumnia impingitur. Ain verò vir bone? hoc te vrit? en vt tandem propriâ confessione conuinceris, non honoris Diuini zelò contra scelera te agi, sed proprij commodi appetentiâ. Ea enim permittebat Deus vt exerceris tu, vt magna tibi sese offerret patientiæ materia, quæ quidem in suam gloriam cederet. Vbi nunc Diuinus honor cui tantopere studebas? vbi animi submissio, vbi rerum terrenarum contemptus, aliæque virtutes, quibus excitandis aliena malitia ansam

*Sed vide
an nõ ma-
gis ex tuo
incom-
modo, quam
ex zelo glo-
riae Dei,
peccatis
irascaris.*

dabat, ideoque à Deo, magno sanè delectu fuerat permiffa ? Tibi certè peccauit ille cuius scelera detestaris, hoc est tuo comodo, tuo bono, quantumuis scelestus fuerit malo suo. Aut fortè vis homini liberum eripi arbitrium, libertatemque adimi, in te peccare vt non possit ? Id certè Deus, ne honoris quidem proprij defendendi causâ facit. Quid ergo tibi præstari etiam præ Deo vis? quid tibi arrogas? aut si nil arrogas, quid conquereris causam tibi cum Deo communem esse? Fatere tandem perurbari te, quòd scelera vt scelera intuearis tantum, & non vt subiecta Diuinæ Prouidentia, omnia ad bonum finem dirigentis. Hanc igitur intuere, hanc admirare, hanc adora, eique contemplandæ assuesce, quotiescumque scelera occurrunt, non aliena modò, sed & tua; illudque identidem inclama; verè tu es Deus solus, mirabilis super omnes Deos, qui tam benè prouidus es, & tam prouidè bonus, vt mala nunquam permiffurus sis, nisi statueris *Benefacere etiam de malo.*

TRACTA-